

INSHOOTLARNING KONSTRUKTIV TEXNIKAVIY HOLATINI BAHOLASH VA LOYIHALASHGA TAYYORLASH.

Davlatov Diyor Dilshodovich

*Termiz muhandislik va texnologiya instituti
Arxitektura(turlari bo'yicha) 1-kurs talabasi*

Toshboyeva Hurshida Farhod qizi

*Termiz muhandislik va texnologiya instituti
Arxitektura(turlari bo'yicha) 2-kurs talabasi*

Annotatsiya: Inshootlarning texnikaviy holatini baholash muhim. Har bir bino qurilishi tugagandan keyin uning yaroqliligini va yashashga, foydalanish mumkinligini tekshirish lozim. Maqolaning asosiy mazmuni binolarni tekshirish qurilishdan oldingi loyihalash ishlarini olib borish haqidagi ma'lumotlardan iborat.

Kalit so'z: Arxitektura, baholash, loyihalash, texnika.

Bino va inshootlarning qurilish konstruksiyalarini tekshirish maxsus tayyorgarligidan o'tgan, kerakli asbob uskunalar bilan ta'minlangan tekshiruv ishlari olib borish uchun maxsus ruxsatnomaga (litsenziya) ega bo'lgan injener-texnik xodimlardan iborat malakali guruh tomonidan bajariladi. Bunday guruhlar loyiha va ilmiy-tadqiqot institutlarda, konstruktorlik byuolarida, qurilish obyektlariga eksplutatsiya xizmati ko'rsatuvchi bo'limlarda, oliy o'quv yurtlarining ilmiy-tadqiqot bo'limlari va talabalar loyiha-konstruktorlik byuolarida faoliyat olib boriladi. Tekshiruv guruhlari ish jarayonida bino va inshootlarni konstruksiya qilish bo'yicha amaldagi barcha me'yoriy va yo'riqnoma hujjatlar, qurilish obyektlarida qidiruv ishlari olib borish, loyihalash, qurish va ularni eksplutatsiya qilishga doir davlat standartlarini asos qilib olishlari lozim. Tekshiruvga tayyorlanishda rekonstruksiya qilinadigan bino va inshootning loyihalash va qurilish jarayoni, qo'llanilgan konstruktiv yechimlar, mazkur davr uchun xos bo'lgan qurilish materiallari, qurilish va eksplutatsiyaga doir vaqt haqida ma'lumotni sinchiklab o'rganib chiqish lozim.

Tekshiruvni o'tkazish uchun asos bo'lib konstrksiyaning maqsadi va konstruksiyalarga tegishli asosiy talablar, taxminiy rejalashtiruchi texnologik yuk va ta'sirlar, rekonstruksiyadan keyingi rejaviy yechimlar va umumiy eksplutatsiya sharoitlari ko'rsatilgan vazifa xizmat qiladi. Bunda bino va inshootni kuchaytirish va qayta qurishga jalb etishga mo'ljallangan qurilish tashkilotining texnik imkoniyatlari, mavjud qurilish materiallari, maexanizmlari va boshqalar haqida ma'lumotga ega bo'lish lozim. Tekshiruv o'tkazish va texnikaviy yechimlarini ma'qullash uchun asosiy tekshiruv guruhiga byurtmachi korxonalar, undan so'ng ayrim hollarda esa pudratchi va yordamchi tashkilotlarning ham vakillari jalb etilishi kerak. Odatda tekshiruv bo'yicha qilinadigan ishlar ikki boshqichda bajariladi:

- 1) Dastlabki yoki umumiy tekshiruv ;
- 2) Sinchklab tekshirish.

Bunda tekshiruv o'tkazish bir bosqichda amalga oshirilishi ham istisno etilmaydi. Turar joy jamg'armalarini umumiy tekshiruvi, uning o'zgartirish loyihasini va har bir binoni loyihalash vazifasini (tanlov yoki majmuiy capital remont, konstruksiyalash, omonat remony qilib keyin buzib tashlash) tuzish uchun bajariladi. Tekshirishda binoning ma'naviy eskirishi, binoni buzishga bo'lgan ehtiyoj, binoga ustqurma qurish imkoni yoki binoning ayrim elementlarini o'zgarishsiz qoldirishning maqsadga muvofiqligi aniqlanadi. Tekshirish natijasida: arzimaydigan bir qavatli, omonat binolar, keraksiz inshootlar olib tashlangandan so'ng qolgan binolarning har birini kapitallik guruhi, devor materialli, binoning qurilgan yili, turar-joy maydoni, fizikaviy eskirish protsenti, ma'naviy eskirganligi haqidagi ma'lumotlar ko'rastilgan vedomost tuzilishi lozim.

Dastlabki tekshirishni kapital remont yoki rekonstruksiya qilinishi ko'zda tutilgan binolar uchun o'tkaziladi. Dastlabki tekshirishda binoning quyidagi tavsiflari aniqlanadi:

- 1) Umumiy, ya'ni avvalgi vazifasi, qavatlar soni, binodagi xonadon va yashovchilar soni, turar-joy va noturar-joy maydoni, kubaturasi;
- 2) Me'moriy-rejaviy tavsiflar – mavjud xonalarning rejalashtirilganligini tekshirish va oydinlashtirish, ularning zamonaviy talablarga mosligi;
- 3) konstruksiya bo'yicha- uying qurilgan yili va qilingan qayta qurishlar, qavatlar bo'yicha yuk ko'taruvchi konstruksiyalar tizimi: ustunlar, o'rta-devorlar, orayopmaning joylashuvi, ustqurma binolardagi konstruksiyabop sxemaning mos kelmaslik ehtimoli;
- 4) Obodonlashtirish va qurilmalarning isitish tizimi, issiqlik manbai, suv o'tkazgichlar, kanalizatsiya, gaz, liftlar, ahlat o'tkazgichlarning borligi va holati;
- 5) Ish olib borish sharoiti – tekshirilayotgan va uning yonidagi bino oldida maydonchanning borligi, mavjud kommunikatsiyalardan foydalanish imkoniyati.

Dastlabki tekshiruv natijasida binoning invertanlash rejasi oydinlashtiriladi, ko'zda tutiladigan rekonstruksiya yoki remont haqida dastlabki xulosa qilinadi va sinchiklab tekshirish uchun vazifa beriladi.

Obyektlarni tashxislashda asosiy bosqichlardan biri sinchiklab tekshirish hisoblanadi. Konstruksiya va asosga ta'sir etuvchi statik yuk va ta'sirlarning kattaligi aniqlanadi, eksplutatsiya qilinadigan mujit haqida ma'lumotlar to'planadi, shu bilan birga dinamik yuklar (vibrotashxis haqidagi ma'lumotlar to'planadi, bo'lsa ular to'g'risida ham ma'lumotlar beriladi. Konstruksiya va inshootlar, ularning ayrim elementlari tekshiruv hisobini bajarish uchun yuk ko'taruvchi konstruksiyalarning hisobiy sxemasi qabul qilinadi. Konstruksiyalarni sinchiklab tekshiruvini hammasini yoki bir qismini o'tkazish tanlov orqali yoki yalpi tartibda o'tkaziladi.

Хулоса. Binoni sinchiklab tekshirish old qismdan boshlanadi, ichki rejasi, poydevor va zaminlar, devorlar, ustunlar, orayopmalar santexnik qurilmalar tekshiriladi va binoni sinchiklab tekshirilganligi natijalari bo'yicha texnik xulosa tuziladi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. M.M.Vaxitov, Sh.R.Mirzaev Me'morchilik 1,2,3, qismlar. Toshkent,"Tafakkur",2010
2. Зингир Б.И Встроенное оборудования для жилых зданий М.Строиздат
3. Nozilov D. Markaziy Osiyo me'morchiligida intryer T.,2005
4. Penny Drue Baird, The New French Interior.Monacelli Press,2011
5. Miralimov M.M " Turar-joy va jamoat binolarining loyihalash asoslari". O'quv qo'llanma. Toshkent. 2010 y.